

технічній і вищій педагогічній школі, забезпечують поглиблення на цій основі комп'ютерної освіченості, ІКТ-компетентностей підростаючого покоління.

Насамкінець підкреслимо таку узагальнюючу думку. Можна впевнено стверджувати, що головні концептуальні засади стратегії подальшої масштабної інформатизації освіти і науки України мають базуватися на концепції ХО, широкому застосуванні у процесі навчання комп'ютерно орієнтованих засобів навчання, зокрема МІП, ЕОР та сервісів відкритих адаптивних ІКМ, суттєвому вдосконаленні на цій основі методичних систем усіх без винятку педагогічних застосувань. При цьому має бути суттєво поглиблена інтеграція зусиль освітньої галузі в інноваційних напрямках ІО і здобутків психолого-педагогічної науки та ІКТ-індустрії, зокрема передбачена ефективна співпраця з компаніями ІКТ-бізнесу на основі застосування механізмів аутсорсінга.

Література:

1. Кремень В.Г. Людина перед викликом цивілізації: творчість, людина, освіта // Феномен інновацій: освіта, суспільство, культура / за ред. В.Г. Кременя. – К. : Педагогічна думка. – 2008. – С. 9-48.
2. Портер Майкл Э. Конкуренция. : пер. с англ. – М. : Издательский дом «Вильямс», 2006. – 608 с.
3. Стратегія інноваційного розвитку України на 2010-2020 роки в умовах глобалізаційних викликів [електронний ресурс]. – режим доступу: <http://www.kno.rada.gov.ua>
4. Биков В.Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти : [монографія] / В.Ю. Биков . – К. : Атіка, 2008. – 684 с.
5. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки // Директор школи, ліцею, гімназії. – 2011. - №6. – С. 25-43.
6. Биков В.Ю. Технології хмарних обчислень – провідні інформаційні технології подальшого розвитку інформатизації системи освіти України / В.Ю. Биков // Комп'ютер у школі та сім'ї. – 2011. – №6. – С. 3-11.
7. ВІТКОМ – Bundesverband Informationswirtschaft, Telekommunikation und neue Medien e.V. 2010.
8. Биков В.Ю. Упровадження інформаційно-комунікаційних технологій в освіті – імператив її модернізації / В.Ю. Биков // Національна доповідь розвитку освіти України, 2011. – С. 118-124.
9. Биков В.Ю. Методологічні та методичні основи створення і використання електронних засобів навчального призначення / В.Ю. Биков, В.В. Лапінський // Комп'ютер у школі та сім'ї. – 2012. – №2. – С. 3-6.
10. Биков В.Ю. Конкуренція – ринковий інструмент інноваційного розвитку системи професійної освіти // Нові технології навчання : наук.- мет. зб. / кол. авт. – К. : Інститут інноваційних технологій і змісту освіти, 2010. – № 64. – С. 22-36.
11. Биков В.Ю. Технології хмарних обчислень, ІКТ-аутсорсінг та нові функції ІКТ-підрозділів навчальних закладів і наукових установ // Інформаційні технології в освіті : зб. наук. праць. Випуск 10. – Херсон : ХДУ, 2011. – № 10. – С. 8-23.

УДК 378.1

**Ю.Ф. Зінковський
м. Київ, Україна**

ГОЛОВНЕ ЗАВДАННЯ ПЕДАГОГІКИ ПРОФЕСІЙНОЇ ШКОЛИ

Висока технологічність людського суспільства, на жаль, як показує практика, зменшує його духовність. Ще на початку століття Альберт Швейцер зумів поставити діагноз суспільної хвороби ХХ ст.: цивілізація в гонитві за добробутом непомітно втратила етичний фундамент. Фатальним для нашої культури стало те, що її матеріальна сторона розвинулася набагато сильніше, ніж духовна. Альберт Ейнштейн відзначав, що подальший розвиток людства залежатиме від його моральних засад, а не від рівня технічних досягнень. Гіркі наслідки цих спостережень мають мінімізуватися підвищенням гуманітарної освіченості члена соціума, як надійним витокм духовності, що є істинним мірилом людського.

Де, коли і як виховувати духовність, культуру і мораль людини?

Внесок загальноосвітньої школи в гуманітарне виховання молоді недостатній. Шкідливо, нам здається, бачити в основних задачах середньої школи лише підготовку учня до

одержання вищої професійної освіти. Основна її – загальної школи – задача – підготовка громадянина з добре розвинутими культурою, мораллю, ідейністю, естетикою, патріотизмом, здоров'ям – усім тим, що складає основу особистості. Школу має закінчити свідомий громадянин і духовно дозріла особистість.

Особи, що бажають після школи здобути вищу професійну освіту, можуть з успіхом задовольнити свої соціальні запити в базовій бакалаврській освіті в коледжах, інститутах, університетах, якій має передувати профільне навчання в старшій загальноосвітній школі.

Задача загальної школи більш важлива – системно підготувати громадянина адекватно сучасній цивілізації, де людський фактор – культура, духовність, звичайно ж, більш значущий, ніж технологічний.

Необхідність духовного становлення особистості саме в обов'язковій школі тим більша, чим менше надій на бажаний рівень виховання учня в родині, на вулиці, у колі однолітків. Адже тут процвітає, усе більш укорінюючись, сурогатна поп-культура з її облудними кумитами і вульгарними кумирами, що підвищує небажану сприйнятливість до гасел і примітивних ідеологічних кліше.

Важливість проблеми, що розглядається, може виправдати категоричність такого формулювання: до одержання вищої освіти бажано допускати людей зі сформованими якостями духовності, моралі та загальної культури.

Є причина сучасної актуальності гуманітарного виховання фахівця. Минуле століття було часом техніки, його досягнення – дослідження космосу, атомна енергія, радіоелектроніка, обчислювальна техніка, Інтернет та ін. Однак вони не виключили війни, міжетнічні і релігійні конфлікти, закононепослух, тероризм. Таким чином, у галузі моральності, духовності – малий прогрес, у галузі технології – усенаростаючий. Щоб звести ці два начала, змусити їх працювати один на одного, умиротворити два різні компонента – природознавчий і гуманітарний, тобто гармонізувати складові людського буття, система професійної освіти має бути модернізована на користь духовності у навчанні і вихованні.

Суспільству потрібні освічені фахівці саме з високою духовністю.

Педагогічний процес має бути заснований на парадигмі примата людських цінностей – природа, людина в ній, її здоров'я, культура, знання – над технологіями, які мають лише слугувати цьому всьому.

Комплексне, одночасно зі спеціальною підготовкою інтенсивне гуманітарне виховання у професійних закладах освіти раніше у нас майже ігнорувалося, у ХХІ столітті воно зобов'язано складати невід'ємну частину професійної освіти. Це розширення соціальної функції освіти буде мати далекосяжні результати, її наслідки благотворно позначатимуться вже в недалекому майбутньому, якщо тільки вистачить у нас рішучості протидіяти старому способу мислення, що не визнавав подібний системний підхід одночасного формування соціально-суспільних і природно-технологічних компонентів суспільства.

На непростому шляху здійснення цієї парадигми є чимало обставин, що заважають. Серед них небажання і невміння педагогів займатися новою для них справою, відсутність педагогічних методологій ефективного поєднання духовної і професійної освіти, дефіцит навчального часу й ін. Серед цих причин варто виділити, на наш погляд, найважливішу.

Займатися духовним, ідеологічним вихованням сучасної молоді дуже непросто. Вона потрапила в ту біфуркаційну точку розвитку суспільства, коли старі ідеологічні норми віджили, не витримавши перевірки часом, потерпіли крах деякі з моральних підвалин батьків, мораль віджилого суспільства стала чужою для нового часу. Молодь справедливо шукає нові орієнтири й ідеали, які близькі за духом вільному світу, що так не схожий на світ їхніх батьків. Молодь, студенти потребують допомоги у пошуках нових шляхів саме зараз. Система освіти зобов'язана допомогти знайти нові цілі в її житті та вказати шляхи їхнього досягнення.

Старі методи, звична непереконалива риторика викладання соціальних дисциплін у нових умовах неприйнятні, потрібні інші педагогічні принципи, що виключають нав'язливість, формалізм, схоластичність, догматизм, ортодоксальність ідеологічних прийомів і норм

віджилого минулого, що, часом і нині ми спостерігаємо у викладанні соціально-економічних дисциплін.

Гуманітарне, тобто ідеологічне, культурне, моральне виховання молоді у стінах навчального закладу, – це не тільки добре поставлені відповідні дисципліни. Молодь вірить лише гарному педагогу, тобто такому, котрий не декларує, але своїм образом – поведінкою, культурою, повагою до слухача, правдивістю, переконливістю – відіграє роль «навчального посібника», гідного наслідування. Такі якості, як небайдужість, зацікавленість, натхнення обов'язкові для творчого педагога. На жаль, існуюча практика створення і функціонування педагогічних колективів (кафедр) соціально-культурного профілю не демонструють явних ознак роботи в напрямку підбора викладачів з високими морально-етичними і культурними якостями саме для викладання культурологічних дисциплін.

Культура педагога, його духовність, ментальність, професіоналізм запам'ятовуються студенту на все життя, незалежно від того, високими були ці якості чи низькими, така притягальна роль учителя, відмовлятися від його ролі вихователя – те саме, що використовувати літак на дитячій площадці для ігрових автоматів.

Реалізація комплексування духовного і матеріального через освіту може здійснюватися багатогранно, наприклад, створенням таких обставин навчання, коли в центр його поставлений саме учень з його проблемами, інтересами, турботами, дозволяям, побутом і ін.

Сучасний студент, учень – це такий, на плечі якого ляжуть важкі задачі початку третього тисячоріччя і які ним мають бути гідно реалізовані; він має бути допитливим і цілеспрямованим, таким, що вже у навчальному закладі поставив перед собою життєві довгострокові цілі, що зробив усвідомлений професійний вибір, що прилучається до трудової діяльності на студентській лаві, що націлився на одержання вже у ВНЗ другої освіти. Він має бути соціально активним, творчо осядливим і раціональним, його оцінки явищ суспільного і соціального життя критичні і конструктивні.

Важливість цього напрямку педагогічної діяльності можна підтвердити думкою, що якщо недоучене за фахом можна компенсувати післядипломною професійною практикою, то огріхи соціально-суспільного, морального і культурного розвитку за роки навчання молоді людини дуже важко поповнити практикою життя.

Здійснена на практиці і реально діюча система студентського самоврядування – це школа життя у вищій школі. Навчальний заклад має делегувати йому більше функцій, не лякаючись «зайвої» самостійності, некерованості, але боячись, у випадку їх нереалізації, молодіжної байдужості, самозаспокоєності, інертності, безініціативності, соціальної терпимості і безвілля – усього того, що заважає інтелектуалізації нації, основної задачі професійної і в першу чергу вищої школи.

Педагогіка, як системна наука, в повній мірі відповідає за стан гуманітарної підготовки студента. І ось чому.

Духовність молоді людини може бути досягнута принципово двома шляхами – надбаною культурою, як поєднанням матеріальних і нематеріальних досягнень людства, та освоєнням категорій моралі, які виховуються в родині та визначаються у більшості етносів релігіями.

Минуле сторіччя в нашій країні пройшло під знаком майже забуття особистісних моральних норм через відмову суспільства від такого потужного важеля впливу на особистість, особливо у початкові роки її життя, яким є релігійне виховання, що базується на вікових традиціях сотень поколінь людей, які накопичили безцінний досвід правил і законів життя, взаємодії між собою і природою та сформулювали закони не державні, але людські.

Саме вони, і в значно меншому ступені загальна культура, формували (і формують) духовність кожної людини.

Таким чином, два витoki духовності – особисті культура і мораль – визначають її (духовності) дефініцію як внутрішній моральний світ людини, пов'язаний зі сферою ідей, поглядів, прагнень, бажань. Особисті культура і мораль незалежні один від одного, а тому вклад кожного у поняття духовності є обов'язковим і не може бути скомпенсованим вкладом

іншого з них, інакше кажучи, «велика» культура не може перекрити недоліки моральності людини, як і навпаки.

Категорія духовності найвищого значення тим і важлива, що сполучає в собі якості, що привнесені як високою мораллю особистості, так і значним рівнем її культури.

Наш народ має непросту історію і, на жаль, значний мартиролог; складні шляхи розбудови державності доповнювались релігійними протистояннями з народами-сусідами інших конфесій, вершиною політики бездуховності став багатодесятирічний «безбожний» тоталітарний лад. Історична релігійна недостатність (яка і тепер представлена надлишковою багатоконфесійністю), безперечно, знижує духовність етносу через недостатність моральності, котру, як це було сказано вище, не можна компенсувати ані володінням найсучаснішими об'єктами матеріальної культури, ані достатнім рівнем освіченості.

Досягти високого рівня моральності суспільства в цих умовах можливо підвищенням ролі, значущості та рівня педагогіки, звертаючи увагу молоді на загальносистемні фактори існування людини у суспільстві, на Землі, у Космосі, на взаємовідносини людей, на взаємодію їх з Природою, тваринним і рослинним світом, на особливості і вразливості екосистем.

Ми зобов'язані «світські» познайомити молоду людину із заповідями «не вбивай», «не кради» і т.д. у період її становлення як особистості, а не потім, за прикрого знайомства з Карним кодексом. Адже духовне невігластво соціально небезпечне, воно згубніше вогнищ інквізиції.

Моральна і духовна недостатність не може бути компенсована навіть найвищим професіоналізмом. Невігластво духовне те саме, що невиліковна хвороба, невігластво професійне – недовченість, яку можна усунути.

Таким чином, мета педагогіки професійної школи – випускник з гармонійно розвинутими соціально-суспільними, духовно-інтелектуальними якостями і глибокою професійною підготовкою.

Перші два компоненти (соціальні і духовні) мають бути ґрунтовними, постійно діючими, незмінними, такими що представляють собою духовний стрижень особистості, інваріантний до різних умов її прояву. Зрозуміло, що його досягнення вимагає більш відповідальних і більш безпомилкових педагогічних зусиль, ніж утилітарне навчання та отримання професійної кваліфікації.

Професійна витонченість часом перекреслюється духовною примітивністю, моральна повноцінність мультиплікує професійну майстерність. Можна сказати простіше – людина з моральними вадами не може стати надійним і для себе, і для суспільства фахівцем.

Споконвічний конфлікт між «м'яким» і «твердим», між духовним і матеріальним ніколи не вирішувався беззастережно на користь однієї зі сторін. У контексті нашої теми він вирішується істотним підвищенням ролі гуманітарії в професійній освіті.

Результати цієї роботи бажано простежити за конкретними досягненнями, якостями випускника школи, ПТУ, ВНЗ.

Назвемо сучасним студента не стільки тому, що він наш сучасник, а такого, навчання якого адекватно завданням, що постануть перед ним на початку XXI століття.

Це значить, що особистість фахівця має гармонійно сполучати три начала – професіоналізм, духовність і моральність, високий рівень громадянськості. Останнє – це розуміння і реалізація людиною своєї важливої соціальної ролі. Функції творця, створювача, наприклад, технологій, об'єктів техніки мають базуватися на категоріях відповідальності, законслухняності, патріотизму, розвиненому почутті обов'язку перед співвітчизниками.

Гуманітарне виховання учня, студента ніяк не менш значуще професійного навчання. Їхнє сполучення – найважливіша задача сучасної педагогіки.

Сучасна професійна освіта має два принципово різні напрямки – надання учневі, студенту освіти та навчання професії за обраною спеціальністю. Виконання першого завдання дає людині загальну культуру, адекватну часу освіченість, вона робить його сучасником подій, активним громадянином, джерелом духовності та активної життєдіяльності, надійним членом соціуму. Культура, духовність і моральність людини «продукуються» саме

освітнянською компонентою професійного навчання. Надання тому, хто вчиться, професії – утилітарне завдання педагогічного колективу, яке має на меті забезпечити учня, студента фахом з необхідною кваліфікацією як надійним і сталим джерелом його матеріального благополуччя.

Таким чином, до основних двох завдань закладу освіти – надання слухачеві освіченості та професії – обов’язково треба додати третє – виховання, як імператив професійної освіти. Тріада – освіта, професія, виховання – є наріжним каменем професійної освіти.

Педагогіка – наука про виховання й навчання. Саме так – виховання на першому місці. Наші зусилля з виховання мають бути першочерговими.

УДК 358.6:37 (477.44-25) ВДПУ: 001.895

О.В. Шестопалюк
м. Вінниця, Україна

ІННОВАЦІЙНА МОДЕЛЬ ДІЯЛЬНОСТІ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Постановка проблеми. ХХІ століття називають інформаційним. Воно характеризується якісними зрушеннями в сучасній економіці. Домінантою в становленні моделі економічного зростання є система інноваційного розвитку наукових знань, новітніх технологій, послуг та ін. Інноваційні технології є одним із головних базисів побудови «економіки знань», що заснована на високих технологіях, науково-промисловому потенціалі та інтелектуальній власності.

Важливе місце в інноваційному розвитку економіки займає вища освіта, що підтримує інноваційну діяльність різноманітних структур. Роль вищої освіти полягає, насамперед, у сприянні формуванню інноваційного шляху розвитку вітчизняної економіки, тобто в активній участі ВНЗ у становленні і розвитку вітчизняної економіки.

Вельми актуальним нині є питання інноваційного розвитку ВНЗ та всіх його складових, що включають цілу низку інноваційних підструктур, які входять до складу ВНЗ та забезпечують його роботу.

Аналіз попередніх досліджень свідчить, що проблемі модернізації системи вищої професійної освіти присвячені дослідження багатьох учених усього світу. При цьому в кожній країні є свої власні проекти, підходи до розв’язання цієї проблеми. Зокрема, це стосується пошуку інноваційної складової діяльності ВНЗ. Професійній підготовці присвячені дослідження В. Бикова, Р. Гуревича, І. Зязюна, В. Кременя, М. Махмуртова, Н. Ничкало та ін., а також пошук і створення власних моделей ученими-практиками, які розробляють та апробовують їх у своїй щоденній роботі. Особливої актуальності набуває ця проблема нині в період обмеженого фінансування, швидкої зміни ринку праці й освітніх послуг.

Мета статті полягає в розгляді й обґрунтуванні модернізації вищої професійної освіти, виходячи зі створення інноваційної моделі діяльності ВНЗ на основі побудови його структури з урахуванням принципу наступності навчання в межах одного навчального закладу.

Виклад основного матеріалу. Сучасний ВНЗ становить інноваційний навчальний заклад, основою якого традиційно є науково-освітня діяльність на базі інноваційних технологій, тобто з використанням інновацій.

Інновації в освіті – процес творення, запровадження та поширення в освітній практиці нових ідей, засобів педагогічних та управлінських технологій, у результаті яких підвищуються показники (рівні) досягнень структурних компонентів освіти, відбувається перехід системи до якісно іншого стану [1, с. 338].

Інноваційний розвиток сучасного ВНЗ – це об’єктивно зумовлений, цілеспрямований процес переходу навчального закладу з одного стану в інший. Цей процес здійснюється